

- Створення системи податкових пільг для інвесторів тих підприємств, які мають статус соціально відповідального

З токи зору методів інформаційного заохочення, то можна виокремити наступні:

- запровадження системи соціальної звітності, яка допомагає простежити соціальний ефект від діяльності тієї чи іншої компанії

- Пропагування ідеї позитивної практики КСВ та взаємодії органів влади та бізнес-компаній серед населення через програми заохочення бізнесу, конкурси соціальних бізнес-проектів, виставки, урочисті нагородження та висвітлення у ЗМІ

- Формування регіональними органами державної влади позитивного іміджу соціально відповідальної компанії, що слугує своєрідною рекламою та сприяє збільшенню обсягів продажу її продукції

- Забезпечення ведення Національного реєстру добropорядних підприємств, визначення кращих та висвітлювання цієї інформації у ЗМІ

- Введення теорії та практики КСВ до навчальних програм економічних факультетів університетів та інших навчальних закладів

- Запровадження дослідницької та освітньої діяльності, включаючи конференції, семінари та тренінги

Слід відзначити, що формування системи соціальної відповідальності підприємництва є одним із ключових факторів перспективного розвитку економіки країни в цілому, а надто для нашої держави у руслі тенденцій світових економічних зрушень.

Література: 1. Bichra C. Corporate social responsibility: a role in government policy and regulation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bath.ac.uk/management/cris/pubpdf/Research_Reports/16_Bichra.pdf
2. Шаповал В.М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою: монографія. – Д.: Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2011. – 357с.
3. Мельник С.В., Тресвятська Т.А., Будьонна Л.В. Шляхи стимулювання соціальної відповідальності вітчизняного бізнесу. Розроблено в ДУ НДІ СТБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lir.cci.lg.ua
4. Дегтяр Н.А., Піскун К.В. Формування моделі фінансових стимулів держави щодо підтримки соціально відповідального бізнесу в Україні в контексті світового досвіду, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_32/11_32_18.pdf

Дука А.П.,

к.е.н., доцент, докторант кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності Київського національного університету ім. Тараса Шевченка м.Київ, Україна

СТАЛІЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ВИМІРІ

Парадигмальні зрушення на рубежі XXI століття відзначилися усвідомленням та визнанням світовою науковою спільнотою такого явища як сталий розвиток. Його сутнісну основу складає формулювання ООН, як розвитку, що задовольняє потреби нинішнього покоління, не загрожує здатності майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [4]. Разом з тим забезпечення суспільного розвитку саме на засадах сталості вбачається у досягненні оптимально структурованого за усіма складовими з тим, щоб якнайкраще поєднувалися економічна раціональність, соціальна турботливість та екологічна безпека [3, с.39]. З огляду на зазначене, науковий інтерес викликає дослідження результативності використання внутрішнього потенціалу науково-технічної та інноваційної діяльності за такими умовними групами:

1) Оцінка потенціалу економічного розвитку, що проявляється у динаміці показника наукоємності ВВП (одним з варіантів розрахунку якого є визначення частки фінансування наукових досліджень та розробок по відношенню до ВВП). У розвинених країнах світу витрати на науку складають 2-3 % ВВП, зокрема, у США – 2,7%, Японія, Швеція, Ізраїль цей показник досягає 3,5-4,5% ВВП, у Швеції і Фінляндії – 3,7% [5]. За підрахунками експертів, наукоємність ВВП в СРСР зростала значними темпами і дорівнювала: у 1950 р. – 0,99%; 1955 р. – 1,38%; 1960 р. – 1,77%; 1965 р. – 2,30%; 1970 р. – 2,49%; 1975 р. – 2,91%; 1980 р. – 3,00%, 1985 р. – 3,11%;

1990 р. – 2,89% [1, 2]. За роки незалежності щодо наукоємності ВВП в Україні сформувалася чітка тенденція до зниження, а в останні роки її рівень наблизився до рівня СРСР 50-х років. Так, впродовж 1996-2011 рр. в Україні цей показник скоротився з 1,36 % до 0,79 % [1].

2) Фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності, що характеризується динамікою та структурою витрат на науково-технічну та інноваційну діяльність. Порівнюючи джерела фінансування науково-дослідних розробок в Україні за період 2000–2011 рр., можна стверджувати, що в основному наука фінансується за рахунок державного бюджету, на який припадає 30-40% загального обсягу фінансування. Варто відзначити доволі позитивну тенденцію щодо збереження частки фінансових надходжень від замовників, частка якого залишається в середньому в межах 40% загального обсягу фінансування. У цілому позитивною є тенденція навколо фінансуванням досліджень і розробок коштами іноземних держав обсяги якого значно зросли після 2007 року і у 2011 р. становлять 25,8% загального обсягу фінансування [1]. На відміну від інших джерел фінансування досліджень і розробок, власні кошти наукових установ вирізнялись чіткою і найбільш потужною тенденцією до зростання з 3% 2000р. до 8,8% у 2011р. [1]. Разом з тим, загальна динаміка співвідношення між основними джерелами фінансування досліджень і розробок в загальній його структурі впродовж останніх років, свідчить не лише про недостатність обсягів, але і нестабільність фінансування науково-технічної діяльності з наявних джерел фінансування досліджень та розробок в Україні.

Аналіз динаміки загального обсягу інноваційних витрат суб'єктів господарювання за даними офіційної статистики [1] свідчить про збільшення номінального обсягу інноваційних витрат впродовж останніх років майже у 8,2 рази з 1757,1 млн.грн. у 2000 р. до 14333,9 млн.грн. у 2011 р. Основним джерелом впродовж останніх десяти років залишаються власні кошти суб'єктів господарювання, частка яких у 2011 році складає 52,9 % від загального обсягу фінансування і засвідчує зменшення частки даного джерела порівняно з 2000 р. більш як на 20%. У абсолютному вимірі зростає обсяг іноземного фінансування в Україні, перевищуючи у більшості років обсяги видатків на інноваційну діяльність з держбюджету, частка якого в останні роки коливається в межах 1%. Зазначене характеризує фрагментарність перебігу інноваційної активності національних підприємств щодо фінансування інноваційних витрат.

3) Наукові кадри, характеристика яких здійснюється по відношенню до залучення їх у економічні процеси. В Україні спостерігається цікава тенденція щодо підготовки та залучення у відтворювальні економічні процеси наукових кадрів. Так, для України характерна загальна тенденція щодо скорочення в Україні наукових та науково-технічних працівників, кількість яких у 2011 р. порівняно з 1990 р. знизилася майже в 3,68 рази, спостерігається тенденція до скорочення частки наукових кадрів у структурі зайнятого населення. Так, з кожної тисячі зайнятих у 2011 році 4 особи працювали в науково-технічній сфері, тоді як ще у 1990 році цей показник становив 12 осіб. За даними ОЄСР, у 2011 році за значенням показника чисельності науковців на 1 тисячу зайнятого населення лідирують Фінляндія – 16,6, Ісландія – 12,9, Німеччина – 12,3, Нова Зеландія – 10,8, Швеція – 10,5, Японія -10,4, Норвегія -10,1, Корея – 10,0, США – 9,5 [5].

4) Структура науково-технічної та інноваційної діяльності, що відображається на розподілі витрат на науково-технічну та інноваційну діяльність у розрізі їх видів. Структура та динаміка розподілу наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій також зазнали змін впродовж останніх років. Так, збільшенням часток характеризуються фундаментальні дослідження (з 12,7% у 1996 р. до 21,3% у 2011р.) та науково-технічні послуги (з 3,83% у 1996 р. до 12,5% у 2011р.), але одночасно зменшуються частки таких видів робіт як науково-технічні розробки (з 54,59,1% у 1996 р. до 48,17% у 2011р.) та прикладні дослідження (з 28,93% у 1996 р. до 18,04% у 2011р.) [2, с.95]. Варто звернути увагу на зростання частки науково-технічних послуг, що за аналізований період збільшилася в 3,26 разів.

Незважаючи на зменшення, науково-технічні розробки залишаються домінуючим видом науково-технічних робіт у загальній структурі науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій, що є доволі позитивною тенденцією.

Останніми роками спостерігається тенденція до скорочення впровадження нових технологічних процесів, зокрема маловідходних та ресурсозберігаючих технологій з 30,6% у 2000 до 20,6% у 2011 р., незважаючи на зростання впродовж доволі тривалого періоду (2000-2007 рр.). Разом з тим, спостерігається тенденція до зростання освоєння нових видів техніки

промисловими підприємствами (порівняно з 2000р. цей показник збільшився майже у 7 разів). Найбільша кількість створених високих технологій призначена для впровадження у переробній промисловості – 47,2%, у галузі досліджень і розробок – 29,1%, у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 2,5%, у добувній промисловості – 2,0%, на підприємствах транспорту та зв'язку – 2,0% [2, с.281-282].

Цілком зрозуміло, що зазначені групи повною мірою не відображають всієї глибини досліджуваних явищ та процесів, але характеризують перебіг економічних процесів на тлі забезпечення сталого розвитку. В цілому, інноваційні процеси в Україні характеризуються як нестійкі й позбавлені чітких довгострокових стимулів. Разом з тим, потенціал та основні чинники України, за умови їх ефективного використання і вдосконалення, дозволяють забезпечити оптимальні темпи економічного зростання, підвищення життєвого рівня та вихід на глобальні ринки інноваційної продукції.

Література: 1. Державна служба статистики України. [Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>] 2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К., 2012. – 305с. 3. Структурні зміни та економічний розвиток України / Геєць В.М., Шинкарук Л.В., Артёмова Т.І. та ін. – К., 2011. – 696 с. 4. Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies. – United Nations: New York, 2007 [Режим доступу: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/guidelines.pdf>] 5. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011 // [Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/oecdsciencetechnologyandindustryscoreboard2011innovationandgrowthknowledgееconomies.htm#toc>]

Єгоров В.О.,

*к.е.н., доцент кафедри економічної теорії КНУ ім. Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна*

СОЦІАЛЬНО – ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Якість економічного зростання може бути різною в залежності від практичних заходів і напрямків використання отриманого приросту ВВП/ВНП в країні впродовж певного періоду. Концепція сталого розвитку дозволяє узгодити кількісне збільшення масштабів економіки із прогресивними змінами у системі суспільних відносин, забезпечити соціально-економічний розвиток. Перш за все, йдеться про підвищення добробуту і життєвих стандартів людини, про контрольованість екологічних наслідків інтенсивного використання природних ресурсів, про створення кращих соціальних умов задоволення нематеріальних потреб населення [3, с.8-26].

Існуючі дослідження кореляції між зростанням ВВП/ВНП та змінами параметрів сталості довкілля і зміною показників людського розвитку свідчать про суттєву залежність останніх від результатів суспільного виробництва. Однак, ступінь кореляції може бути різною залежно від рівня економічного розвитку країни та її належності до групи індустріально розвинутих країн, країн, що розвиваються або транзитивних економік. Узагальнюючи, можна зробити висновок, що позитивна кореляція спостерігається між динамікою ВВП/ВНП та показниками очікуваної тривалості життя, дитячої смертності, бідності, вирівнювання доходів. Негативна кореляція домінує при порівнянні екологічних наслідків економічного зростання: збільшення ВВП/ВНП погіршує показники забруднення води і емісії шкідливих газів у атмосферу [1, с.34-39].

Невипадково, очевидно, основний фокус досліджень теорії та практики сталого розвитку у 90-х роках минулого століття був зосереджений саме на негативних екологічних наслідках економічного зростання, з акцентом на індустріально розвинені країни. Соціальна складова сталого розвитку розглядалася більше в контексті проблем менш економічно розвинених країн. Часто дослідження звужувалася до матеріально-фізіологічних аспектів людського розвитку, ігноруючи аналіз значної групи показників соціального розвитку.

Якщо такий підхід повною мірою виправданий щодо проблем сталого розвитку країн, що розвиваються, то навряд чи може бути застосованим до аналізу завдань і шляхів реалізації політики сталого розвитку у країнах перехідної економіки із специфічними суперечностями і диспропорціями соціально-економічного розвитку, зокрема, і в Україні. Останнім часом спостерігається активізація інтересу до соціально – інституційної складової сталого розвитку